Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 6. septembril 2018 [1]

Kohtuasi C-514/17

Ministère public
versus
Marin-Simion Sut

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour d'appel de Liège (Liège'i apellatsioonikohus, Belgia))

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Vastastikuse tunnustamise põhimõte – Raamotsus 2002/584/JSK – Euroopa vahistamismäärus ja üleandmismenetlused liikmesriikide vahel – Artikli 4 punkt 6 – Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlik alus – Rakendamine – Süütegu, mille eest mõisteti vahistamismääruse teinud liikmesriigis vabadusekaotuslik karistus, on vahistamismäärust täitvas liikmesriigis karistatav ainult rahalise karistusega – Artikli 2 lõige 4 – Kahepoolse karistatavuse tingimuse ulatus – Raamotsus 2008/909/JSK – Artikli 8 lõige 3 – Karistuse kohandamine

I. Sissejuhatus

1. Kas kohus, kellel tuleb teha otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta, võib tugineda raamotsuse 2002/584/JSK [2] artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtlikule alusele, kui süüteo eest, mille pärast see määrus on välja antud, on vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud vabadusekaotuslik karistus, samas kui vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguses on see süütegu karistatav ainult rahalise karistusega?

2. See on sisuliselt Cour d'appel de Liège'i (Liège'i apellatsioonikohus, Belgia) küsimus ühe Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta, mille on väljastanud enam kui seitse aastat tagasi, 26. augustil 2011 Rumeenia ametivõimud Belgias elava Rumeenia kodaniku Marin-Simion Suti vastu talle ilma juhiloata sõiduki juhtimise eest mõistetud ühe aasta ja kahe kuu pikkuse vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks.

3. Raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 kohaselt võib vahistamismäärust täitev õigusasutus keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui vahistamismäärus on tehtud vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks ja tagaotsitav „viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta" ning see riik kohustub täitma karistuse vastavalt oma siseriiklikule õigusele.

1 Algkeel: prantsuse.

2 Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24; edaspidi „raamotsus 2002/584").

4. Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et see säte peab võimaldama vahistamismäärust täitval õigusasutusel talle antud kaalutlusõiguse raames hinnata, mil määral võimaldaks karistuse täitmine vahistamismäärust täitvas liikmesriigis suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui isik on talle mõistetud karistuse ära kandnud [3].

5. Käesolevas kohtuasjas on tuvastatud, et asjaomane isik ei nõustu enda üleandmisega ja väljendas soovi kanda karistust Belgias. Cour d'appel de Liège (Liège'i apellatsioonikohus) märgib eelotsusetaotluses, et M-S. Sutil on lähedased sidemed Belgiaga, mistõttu tema konkreetset olukorda arvestades võiks karistuse kandmine Belgias tema sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust suurendada.

6. Cour d'appel de Liège'il (Liège'i apellatsioonikohus) tekib siiski küsimus seoses asjaoluga, et süütegu, mille eest M-S. Sutile mõisteti Rumeenias vabadusekaotuslik karistus, on 16. märtsi 1968. aasta liikluspolitsei seaduse (loi relative à la police de la circulation routière [4]) artikli 30 lõike 1 alusel selle põhikohtuasjale kohaldatavas redaktsioonis karistatav rahalise karistusega.

7. Süüdistusaktis, mille prokuratuur (Belgia) esitas Cour d'appel de Liège'ile (Liège'i apellatsioonikohus), leiab ta, et täitvale õigusasutusele ei jää sel juhul võimalust tugineda raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 osutatud täitmata jätmise vabatahtlikule alusele, kuna raamotsuse 2008/909/JSK [5] artikli 8 lõike 3 kohaselt ei või vahistamismäärust täitev õigusasutus muuta vahistamismääruse teinud õigusasutuse mõistetud vangistust rahaliseks karistuseks. Nendel asjaoludel leiab prokuratuur, et vahistamismäärust täitev õigusasutus ei või seega täita Belgia õiguse kohaselt karistust, mis mõisteti M-S. Sutile Rumeenias.

8. Cour d'appel de Liège (Liège'i apellatsioonikohus), kellel tekib küsimus seoses liidu õiguse tõlgendamisega, mida pooldab prokuratuur oma süüdistusaktis, otsustas seega talle esitatud kohtuvaidluses menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 võib tõlgendada nii, et seda ei saa kohaldada tegude suhtes, mille eest on vahistamismääruse teinud riigi kohus mõistnud vangistuse, kui samade tegude eest karistatakse vahistamismäärust täitva riigi territooriumil ainult rahalise karistusega, mistõttu ei saa vahistamismäärust täitva liikmesriigi siseriikliku õiguse kohaselt vangistust vahistamismäärust täitvas liikmesriigis täide viia ning see nõrgendab süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni ja tema perekondlikke, ühiskondlikke või majanduslikke sidemeid?"

9. Belgia valitsus toetab Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades prokuratuuri seisukohta, sest ta leiab, et vahistamismäärust täitvale õigusasutusele ei jää tõepoolest võimalust tugineda raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 osutatud täitmata jätmise vabatahtlikule alusele, kuna raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõike 3 kohaselt ei või ta muuta Judecătoria Carei (Carei esimese astme kohus, Rumeenia) mõistetud vangistust rahaliseks karistuseks.

3 Vt 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus Kozłowski (C-66/08, EU:C:2008:437, punkt 45), 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616, punktid 62 ja 67), 21. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus B (C-306/09, EU:C:2010:626, punkt 52), 5. septembri 2012. aasta kohtuotsus Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 32) ja 29. juuni 2017. aasta kohtuotsus Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, punkt 21).

4 *Moniteur belge*, 27.3.1968, lk 3146; edaspidi „liiklusseadus".

5 Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT 2008, L 327, lk 27), mida on muudetud raamotsusega 2009/299 (edaspidi „raamotsus 2008/909").

10. Tegelikult tähendab Belgia valitsuse arutluskäik, nagu ma sellest aru saan, et ta leiab, et vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamiseks on nõutav, et süütegu, mille puhul sellele tuginetakse, oleks vahistamismääruse teinud liikmesriigi ja vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguses karistatav kui mitte identsete, siis vähemalt sarnaste karistustega. Belgia kohtul tekib seega kaks probleemi: esimene on seotud riikide õigusaktide erinevusega liiklussüütegudele kohaldatavate karistuste osas ja teine sellega, et „Rumeenia" vabadusekaotuslikku karistust ei ole võimalik muuta „Belgia" rahaliseks karistuseks.

11. Käesolev taotlus võimaldab seega Euroopa Kohtul täpsustada vastastikuse tunnustamise põhimõtte tähendust, nagu see on konkretiseerunud raamotsuses 2002/584. See annab talle ka võimaluse kooskõlas 17. juuli 2008. aasta kohtuotsusega Kozłowski[6], 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsusega Wolzenburg[7], 11. jaanuari 2017. aasta kohtuotsusega Grundza[8] ja 29. juuni 2017. aasta kohtuotsusega Popławski[9] uuesti täpsustada tingimusi, mille korral Euroopa vahistamismääruse täitmise üle otsustav kohus võib tugineda raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtlikule alusele, ja kuidas tuleb selles raamotsuses kehtestatud Euroopa vahistamismääruse mehhanismi suhestada raamotsusega 2008/909 ette nähtud eeskirjadega.

12. Käesolevas ettepanekus ma selgitan põhjusi, mille pärast ma ei jaga Belgia valitsuse väljendatud seisukohta selles kohtuasjas.

13. Teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku otsustada, et niisuguses olukorras nagu käesolevas asjas, kus süüteo eest, mille pärast on väljastatud Euroopa vahistamismäärus, on vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud vabadusekaotuslik karistus, tuleb raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, et vahistamismäärust täitev õigusasutus kontrollib ja nõuab selles õigusnormis sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse rakendamiseks, et teod, mille eest on karistus mõistetud, peavad olema ka vahistamismäärust täitvas liikmesriigis karistatavad vabadusekaotusliku karistusega.

II. Liidu õiguslik raamistik

A. Raamotsus 2002/584

14. Raamotsuse 2002/584 eesmärk on kaotada liikmesriikidevaheline formaalne väljaandmismenetlus, mis on sätestatud erinevate konventsioonidega, mille osalised need riigid on, ning asendada see õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga[10]. Raamotsus põhineb kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttel, mis kujutab endast õigusalase koostöö „nurgakivi"[11], ning „suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel"[12].

15. Raamotsuse 2002/584 artikli 1 pealkiri on „Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus". Selles on sätestatud:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

6 C-66/08, EU:C:2008:437.
7 C-123/08, EU:C:2009:616.
8 C-289/15, EU:C:2017:4.
9 C-579/15, EU:C:2017:503.
10 Vt raamotsuse põhjendused 1 ja 5.
11 Vt raamotsuse põhjendus 6.
12 Vt raamotsuse 2002/584 põhjendus 10.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

[…]“

16. Kui Euroopa vahistamismäärus on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks, peab määratud karistus raamotsuse 2002/584 artikli 2 lõike 1 kohaselt olema vähemalt nelja kuu pikkune.

17. Sama artikli 2 lõikes 2 on sätestatud nimekiri, kus on loetletud 32 süütegu, mille puhul juhul, kui nende eest karistatakse vahistamismääruse teinud liikmesriigis vabadusekaotusega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat, tuleb täita Euroopa vahistamismäärust isegi juhul, kui asjaomast tegu vahistamismäärust täitvas liikmesriigis ei karistata.

18. Muude süütegude puhul võib Euroopa vahistamismääruse aluseks oleva isiku üleandmise suhtes vahistamismäärust täitvas liikmesriigis kohaldada teo topeltkaristatavuse tingimust. Selle raamotsuse artikli 2 lõikes 4 on sätestatud:

„Muude süütegude puhul, mida ei ole nimetatud lõikes 2, võib üleandmise suhtes kohaldada tingimust, et teod, mille suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, on vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusaktide alusel süüteod selle koosseisu tunnustest või kirjeldusviisist olenemata.“

19. Raamotsuse 2002/584 artiklites 3 ja 4 on käsitletud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikke ja vabatahtlikke aluseid.

20. Selle raamotsuse artikli 4 punktis 6 on sätestatud:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui:

[…]

6) kui Euroopa vahistamismäärus on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele.“

B. Raamotsus 2008/909

21. Pärast raamotsust 2002/584 vastu võetud raamotsuse 2008/909 eesmärk on rakendada kriminaalasjades tehtud otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mis on sätestatud ELTL artikli 82 lõikes 1, mis asendas omakorda raamotsuse vastuvõtmise aluseks olnud ELL artikli 31[13]. Vastavalt raamotsuse artiklile 3 on raamotsuse eesmärk tagada vabadusekaotusliku karistuste mõistnud kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine muus liikmesriigis kui väljaandjariik, et hõlbustada süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni[14].

22. Selle raamotsuse 2008/909 artiklis 7 „Kahepoolne karistatavus“ on lõikes 1 loetletud 32 süütegu, mille puhul tunnustab vahistamismäärust täitev liikmesriik kohtuotsust juhul, kui need süüteod on vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatavad vähemalt kuni kolmeaastase vabadusekaotusliku karistusega, ja täidab karistuse ilma kahepoolset karistatavust kontrollimata.

13 Vt raamotsuse 2008/909 põhjendused 1, 2 ja 5.

14 Vt nimetatud raamotsuse põhjendus 9 ja artikli 3 lõige 1.

23. Muude süütegude kohta on selle raamotsuse artikli 7 lõikes 3 sätestatud:

„Muude kui lõikes 1 sätestatud kuritegude puhul võib täidesaatev riik kohtuotsust tunnustada ja karistust täide viia tingimusel, et kohtuotsuse aluseks olev tegu on täidesaatva riigi õigusaktide alusel kuritegu selle koosseisu tunnustest või kirjeldusviisist olenemata.“

24. Raamotsuse 2008/909 artikkel 8 „Kohtuotsuse tunnustamine ja karistuse täideviimine“ on sõnastatud nii:

„1. Täidesaatva riigi pädev asutus tunnustab edastatud kohtuotsust ja võtab viivitamata vajalikud meetmed karistuse täideviimiseks, välja arvatud juhul, kui ta otsustab tugineda mõnele artiklis 9 sätestatud mittetunnustamise või täideviimisest keeldumise põhjusele.

[…]

3. Kui karistus on oma olemuselt vastuolus täidesaatva riigi õigusega, võib täidesaatva riigi pädev asutus viia selle vastavusse oma õigusaktides sätestatud karistuse või meetmega sama liiki teo eest. Selline karistus või meede vastab võimalikult täpselt väljaandjariigi määratud karistusele ning seega ei saa karistust muuta rahaliseks karistuseks.“

25. Raamotsuse 2008/909 artiklis 25 on sätestatud:

„Ilma et see piiraks [raamotsuse 2002/584] kohaldamist, kohaldatakse käesoleva raamotsuse sätteid *mutatis mutandis* selles ulatuses, nagu see on kooskõlas kõnealuse raamotsuse sätetega, karistuste täideviimiseks juhtudel, kus liikmesriik võtab kohustuse viia karistus täide vastavalt kõnealuse raamotsuse artikli 4 lõikest 6 tulenevatel juhtudel […]“.

III. Sissejuhatavad märkused

26. Enne Cour d’appel de Liège’i (Liège’i apellatsioonikohus) eelotsuse küsimuse analüüsimist on tingimata vaja teha üks sissejuhatav märkus muudatuse kohta, mille tegi Belgia seadusandja väga hiljuti õigusnormides, millega karistatakse liiklusseadustiku rikkumisi.

27. Nimelt muudeti 6. märtsi 2018. aasta liiklusohutuse parandamise seadusega (loi relative à l’amélioration de la sécurité routière)[15] liiklusseaduse sätteid põhjalikult, karmistades süütegudele kohaldatavaid karistusi. Liiklusohutuse parandamise seaduse artikli 7 kohaselt on liiklusseaduse artikli 30 lõikes 1 nüüd sätestatud, et mootorsõiduki juhtimise eest ilma nõutava juhiloata karistatakse kaheksa päeva kuni kaheaastase vangistusega ja 200–2000 euro suuruse rahatrahviga või ainult ühega nendest karistustest.

28. Järelikult näib, et süütegu, mille kohta Euroopa vahistamismäärus väljastati, on vahistamismääruse teinud liikmesriigis ja vahistamismäärust täitvas liikmesriigis praegu karistatav samalaadse karistusega, nimelt vabadusekaotusliku karistusega, mis tähendab, et õiguslik takistus, mida Belgia ametivõimud M-S. Sutile Rumeenias mõistetud karistuse Belgias täitmise vastu väidavad, näib tänaseks olevat täiesti kõrvaldatud.

29. Seda arvestades ja kuna Cour d’appel de Liège (Liège’i apellatsioonikohus) ei võtnud pärast kõnealust seadusemuudatust oma eelotsusetaotlust tagasi, teen Euroopa Kohtule ettepaneku sellele ikkagi vastata.

15 *Moniteur belge*, 15.3.2018, lk 23236.

IV. Kohtujuristi analüüs

30. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib oma eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtult sisuliselt, kas niisuguses nagu kõnealuses olukorras, kus vabadusekaotusliku karistuse täitmine vahistamismäärust täitvas liikmesriigis võimaldaks suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust, tuleb raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tõlgendada nii, et vahistamismäärust täitev õigusasutus ei või tugineda selles õigusnormis osutatud täitmata jätmise vabatahtlikule alusele ja on seega kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma, kui teod, mille eest see karistus vahistamismääruse teinud liikmesriigis määrati, on vahistamismäärust täitvas liikmesriigis karistatavad ainult rahalise karistusega.

31. Enne selle küsimuse analüüsimist tuleks meelde tuletada ühte olulist punkti seoses nende kahe raamotsuse omavahelise suhestatusega, mida peab Cour d'appel de Liège (Liège'i apellatsioonikohus) oma eelotsusetaotluses silmas, nimelt ühelt poolt raamotsus 2002/584, millega kehtestatakse Euroopa vahistamismääruse mehhanism, ja teiselt poolt raamotsus 2008/909, mis soosib vabadusekaotuslike karistuste täitmist liikmesriigis, kus see täitmine võib suurendada süüdimõistetu sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust.

32. Tõsi on, et vastavalt raamotsuse 2008/909 artiklile 25 kohaldatakse selle sätteid *mutatis mutandis* karistuste täideviimiseks juhtudel, kus liikmesriik võtab kohustuse viia karistus täide vastavalt raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktile 6 ja kuivõrd karistused on selle raamotsuse sätetega kooskõlas.

33. Liidu seadusandja poolt ette nähtud suhestatus raamotsuse 2002/584 ja raamotsuse 2008/909 vahel peab aitama tagada karistuse mõistmise õiguse aluspõhimõtte rakendamise, nimelt süüdimõistetu sotsiaalse rehabilitatsiooni karistuse individualiseerimise kaudu, mis on siin nendele kahele raamotsusele ühine põhiaspekt.

34. Belgia valitsus teeb oma tõlgenduses siiski ühe vea, tuginedes raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõike 3 sätetele, et piirata raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 toimimist.

35. Belgia valitsus ei võta nimelt arvesse asjaolu, et nendest kahest õigusaktist on raamotsus 2002/584 kohaldatav esmajärjekorras võrreldes raamotsusega 2008/909, viimase enda sätete kohaselt, mille artiklis 25 on see sõnaselgelt ette nähtud.

36. Liidu seadusandja on seega sõnaselgelt välja näidanud oma soovi mitte vähendada raamotsusega 2002/584 kehtestatud Euroopa vahistamismääruse mehhanismi mõtet ja jõudu, täpsustades raamotsuse 2008/909 artiklis 25, et „[*i*]*lma et see piiraks [raamotsuse 2002/584] kohaldamist* […], kohaldatakse [raamotsuse 2008/909] sätteid *mutatis mutandis selles ulatuses, nagu see on kooskõlas [raamotsuse 2002/584] sätetega* […]“ [16].

37. Peale selle ei võta Belgia valitsus arvesse, et nende kahe õigusakti kohaldamisalad on väga erinevad.

38. Raamotsuse 2002/584 eesmärk on põgenenud süüdistatava või süüdimõistetu või teadmata asukohaga isiku, kelle puhul on karta, et ta püüab oma tegude tagajärgede eest kõrvale hoida, sunniviisiline üleviimine ühest liikmesriigist teise. Raamotsusega 2002/584 püütakse seega vältida, et see isik pääseb geograafilise kauguse tõttu karistamatult.

39. Seevastu raamotsus 2008/909 ei juhindu mõttest, et kurjategija või eeldatav kurjategija on põgenenud ja et tuleb seega korraldada tema sunniviisiline üleviimine. Selle eesmärk on kehtestada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal kohtuotsuste täideviimise ühtlustatud süsteem, et tagada klassikaline karistusotsuste täideviimisviis, nagu see toimub igas liikmesriigis, soodustades nii süüdimõistetu sotsiaalset rehabilitatsiooni. Raamotsus 2008/909 on tegelikult liikmesriikide kohtute

16 Kohtujuristi kursiiv.

igapäevase praktika laiendamine sellel ainulaadsel alal. Igas liikmesriigis võtab karistuse täideviimise eest vastutav kohus arvesse süüdimõistetu isiksust, tema perekondlikku ja tööalast olukorda ning tema elukohta, et kindlaks määrata tema vangistamise koht ja et vältida, et ainuüksi see vangistamise asjaolu ei süvendaks tema ühiskonnaga kohanematust. Näiteks isik, kelle on süüdi mõistnud Bresti linna (Prantsusmaa) õigusasutus, aga kes elab Strasbourg'is (Prantsusmaa), kannab oma karistust kinnipidamisasutuses viimati nimetatud linna läheduses. Liidu seadusandja tegi raamotsuse 2008/909 vastuvõtmisega nii, et see oleks samamoodi, kui see isik elab Frankfurdis (Saksamaa).

40. Raamotsuse 2008/909 eesmärk on seega soodustada selle süüdimõistetu sotsiaalset rehabilitatsiooni, kellele on mõistetud ühes liikmesriigis vabadusekaotuslik karistus, võimaldades tal oma karistuse või ülejäänud osa sellest ära kanda oma päritoluriigi sotsiaalses keskkonnas, see tähendab teises liikmesriigis. See tähendab seega vahistamismäärust täitva liikmesriigi jaoks pöörata vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutuse tehtud kohtuotsus täitmisele samamoodi, nagu ta teeb tavaliselt iseenda karistusotsuste suhtes, see tähendab, tagades, et kõik selle karistuse täideviimise ja korraldamise meetmed oleksid individuaalsed [17].

41. Kui seda punkti on meelde tuletatud, tuleks nüüd analüüsida, kas aluspõhimõtete seisukohast, millel aluslepingutega korraldatud õigusalane koostöö kriminaalasjades põhineb, aga ka raamotsuse 2002/584 asjakohaste sätete seisukohast võib Belgia pädev õigusasutus täide viia vabadusekaotusliku karistuse, mille on M-S. Sutile mõistnud Judecătoria Carei (Carei esimese astme kohus).

42. Põhjustel, mida ma järgnevalt selgitan, leian ma, et Belgia valitsuse seisukoht on raamotsusega 2002/584 vastuolus, kuna see ei järgi mõiste „vastastikune tunnustamine" määratlust ja tähendab väljaandmissüsteemiga sarnase süsteemi taaskehtestamist, mille tahtis ometi liidu seadusandja just nimelt ja sõnaselgelt liikmesriikide vahel kaotada.

A. Vastastikune tunnustamine

43. Õigusalane koostöö Euroopa karistusseadustike alal põhineb, nagu nähtub selgelt ELTL artikli 82 lõikest 1, vastastikuse tunnustamise põhimõttel. Vastastikuse tunnustamise põhimõte on õigusalase koostöö „nurgakivi" [18] ning Euroopa Kohtu sõnul on see põhimõte koos vastastikuse usalduse põhimõttega, millel see rajaneb, liidu õiguses väga oluline, kuna see võimaldab luua ja säilitada sisepiirideta ala [19].

44. Vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaselt on otsusel, mille õigusasutus on teinud kooskõlas oma riigi õigusega, kogu liidus täielik ja vahetu mõju, ning seega peavad kõikide teiste liikmesriikide pädevad asutused aitama seda täita nii, nagu oleks selle otsuse teinud nende oma riigi õigusasutus [20].

45. Sellest järeldub, et kui liikmesriigi õigusasutus kohustub tagama teise liikmesriigi kohtu mõistetud karistuse täitmise, siis peab ta vastavalt vastastikuse tunnustamise põhimõttele tagama selle karistuse täitmise sellisena, nagu see kohus on selle mõistnud, ja nii, nagu siis, kui tegu oleks tema enda otsusega.

17 Oleks suur viga arvata, et igaühes nendest liikmesriikidest oleks teise liikmesriigi kohtu mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramiseks vaja väljastada riigisisene vahistamismäärus.

18 Vt raamotsuse 2002/584 põhjendus 6.

19 Vt 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 36) ja 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft (Kinnipidamistingimused Ungaris) (C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, punkt 49).

20 Vt selle kohta Euroopa Komisjoni 26. juuli 2000. aasta teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile kriminaalasjades tehtud lõplike otsuste vastastikuse tunnustamise kohta (KOM(2000) 495 (lõplik), eriti punkt 8).

46. Nimelt nähtub 11. veebruari 2003. aasta kohtuotsusest Gözütok ja Brügge[21], mis käsitleb topeltkaristamise keelu põhimõtet *ne bis in idem*, et vastastikuse tunnustamise põhimõte eeldab tingimata seda, et olenemata karistuse määramise viisist, eksisteerib liikmesriikide vahel vastastikune usaldus üksteise kriminaalõiguse süsteemide suhtes ja et igaüks neist tunnustab teistes liikmesriikides kehtiva karistusõiguse kohaldamist, isegi kui nende siseriikliku õiguse alusel oleks lahendus erinev[22].

47. Kohtuotsuse kohaldamisala ei piirdu seega enam selle teinud liikmesriigi territooriumiga, vaid hõlmab nüüd tervet Euroopa Liitu.

48. Nendel asjaoludel peab ainuüksi vastastikuse tunnustamise põhimõte võimaldama tagada, et Tribunal de première instance de Liège (Liège'i esimese astme kohus, Belgia) tunnustab Judecătoria Carei (Carei esimese astme kohus) 8. juunil 2011 tehtud kohtuotsust ja viib M-S. Sutile mõistetud ühe aasta ja kahe kuu pikkuse vabadusekaotusliku karistuse täide samamoodi, nagu siis, kui selle kohtuotsuse oleks teinud ja karistuse mõistnud Tribunal de première instance d'Arlon (Arloni esimese astme kohus, Belgia).

49. Nüüd, kui see on tuvastatud, tuleks arutada, mil määral võib Belgia õigusasutus raamotsusega 2002/584 asutatud Euroopa vahistamismääruse mehhanismi raames ja eriti selle artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse rakendamise raames sellest põhimõttest loobuda põhjusel, et süüteo koosseisu tunnused ja eelkõige karistus vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse ja vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse vahel ei ole samad.

B. Raamotsuse 2002/584 sõnastus, ülesehitus ja eesmärgid

50. Raamotsus 2002/584 põhineb vastastikuse tunnustamise põhimõttel ning „suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel“[23]. Nagu on märgitud selle raamotsuse põhjenduses 6, on see esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida 15. ja 16. oktoobril 1999 Tamperes toimunud Euroopa Ülemkogu nimetas õigusalase koostöö „nurgakiviks“.

51. Nagu nähtub eelkõige raamotsuse 2002/584 põhjendusest 5 ja artiklist 31, on selle otsene eesmärk kaotada liikmesriikidevaheline väljaandmismenetlus ning asendada see üleandmissüsteemiga, mille raames vahistamismäärust täitev õigusasutus võib üleandmisest keelduda vaid otsusega, mis põhineb konkreetselt ühel raamotsuse artiklites 3 ja 4 ammendavalt loetletud täitmata jätmise kohustuslikul või vabatahtlikul alusel.

52. Raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 kohaselt võib vahistamismäärust täitev õigusasutus keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui vahistamismäärus on tehtud vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks ja tagaotsitav „viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta“ ning see riik kohustub täitma karistuse vastavalt oma siseriiklikule õigusele.

21 C-187/01 ja C-385/01, EU:C:2003:87. Vt ka 9. märtsi 2006. aasta kohtuotsus Van Esbroeck (C-436/04, EU:C:2006:165), 28. septembri 2006. aasta kohtuotsus Van Straaten (C-150/05, EU:C:2006:614), 28. septembri 2006. aasta kohtuotsus Gasparini jt (C-467/04, EU:C:2006:610), 18. juuli 2007. aasta kohtuotsus Kraaijenbrink (C-367/05, EU:C:2007:444) ja 16. novembri 2010. aasta kohtuotsus Mantello (C-261/09, EU:C:2010:683).

22 Vt selle kohtuotsuse punkt 33.

23 Vt raamotsuse põhjendus 10.

53. Tuletan meelde, et see säte peab võimaldama vahistamismäärust täitval õigusasutusel talle antud kaalutlusõiguse raames hinnata, mil määral võimaldaks karistuse täitmine vahistamismäärust täitvas liikmesriigis suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui isik on talle mõistetud karistuse ära kandnud [24]. See säte näitab seega suurepäraselt, kuidas peab kohus omavahel suhestama vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mis eeldab põhimõtteliselt tagaotsitava üleandmist, ja karistuse individualiseerimise põhimõtet, mille põhieelduseks on seevastu, et teatud asjaoludel teeb see kohus selle isiku üleandmise põhimõttest erandi, et tagada tema sotsiaalne rehabilitatsioon [25]. Pean täpsustama, et siin ongi tegu just erandiga süüdimõistetu üleandmise põhimõttest ja mitte erandiga vastastikuse tunnustamise põhimõttest. Raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtlikku alust rakendades tunnustab vahistamismäärust täitev õigusasutus nimelt täielikult vahistamismääruse teinud õigusasutuse tehtud otsust, sest ta pakub välja selle kohaldamise tagamist viimase asemel.

54. See hoiak, mis on ajendatud hoolest tagada karistuse sotsiaalse rehabilitatsiooni ülesanne, annab tunnistust vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala tegelikkusest, milles – sealhulgas ka Euroopa vahistamismääruse täitmise raames ja kui karistamatuse võimalus on välistatud süüdimõistetu vahistamisega – rakendatakse karistuse mõistmise õiguse aluspõhimõtteid.

55. Nagu iga erandit üleandmise põhimõttest, tuleb raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtlikku alust tõlgendada kitsalt, [26] mis tähendab, et vahistamismäärust täitev õigusasutus on igasuguse karistamatuse ohu vältimiseks enne asjaomase isiku üleandmisest keeldumist kohustatud kontrollima, kas ta saab karistuse oma riigisisese õiguse kohaselt ikkagi täide viia [27].

56. Põhikohtuasjas tekib Euroopa vahistamismääruse täitmise üle otsustaval kohtul küsimus, kas ta saab oma riigisisese õiguse kohaselt ikkagi tagada karistuse täideviimise, kuna süütegu, mille tõttu see määrus välja anti, on vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatav vangistusega, samas kui tema riigisisese õiguse kohaselt on see süütegu karistatav ainult rahalise karistusega. Tal tekib küsimus, kas sel juhul asjaolu, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse kohaselt mõistetud karistus ja vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguses ette nähtud karistus ei ole identsed, ei takista raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse rakendamist.

57. Nimetatud sätte sõnastuse ning raamotsuse ülesehituse ja eesmärgi analüüs näitab, et niisuguses olukorras nagu käesolevas asjas, kus süüteo eest, mille pärast Euroopa vahistamismäärus väljastati, on vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud vabadusekaotuslik karistus, ei ole liidu seadusandja ette näinud seada raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse rakendamise tingimuseks, et faktilised asjaolud, mille eest on karistus mõistetud, peavad olema ka vahistamismäärust täitvas liikmesriigis karistatavad kui mitte identse, siis vähemalt sarnase karistusega.

24 Vt 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus Kozłowski (C-66/08, EU:C:2008:437, punkt 45), 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616, punktid 62 ja 67), 21. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus B (C-306/09, EU:C:2010:626, punkt 52), 5. septembri 2012. aasta kohtuotsus Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 32) ja 29. juuni 2017. aasta kohtuotsus Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, punkt 21).

25 Eespool viidatud Euroopa Kohtu praktika, nagu ka Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika (vt eelkõige EIK 30. juuni 2015. aasta otsus Khoroshenko *vs.* Venemaa, CE:ECHR:2015:0630JUD004141804, punkt 121), asetavad rõhku sellele, kui suurt tähtsust tuleb omistada süüdimõistetu sotsiaalsele rehabilitatsioonile mitte ainult vabadusekaotusliku karistuse täitmise tingimuste hindamise raames, mida teeb asja sisuliselt arutav kohus, vaid ka liikmesriikide karistuspoliitika raames, kusjuures Euroopa Kohus märkis alles hiljuti 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsuses B ja Vomero (C-316/16 ja C-424/16, EU:C:2018:256, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika), et liidu kodaniku ühiskonda taasintegreerumine liikmesriigis, kuhu ta on igati integreerunud, ei ole ainuüksi viimase huvides, vaid ka liidu huvides üldiselt.

26 Vt 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus AY (Vahistamismäärus – Tunnistaja) (C-268/17, EU:C:2018:602, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Vt 29. juuni 2017. aasta kohtuotsus Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, punkt 22).

58. Tuletan kõigepealt meelde, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 sõnastusest nähtub, et selles on ette nähtud vabadusekaotuse täitmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumise alus, kui tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub täitma „[selle] karistuse“ vastavalt oma siseriiklikule õigusele.

59. Nagu adjektiivse näitava asesõna „selle“ kasutamine näitab, on vahistamismäärust täitev liikmesriik seega kohustatud vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täide viima. Vastasel juhul jääks määratud vabadusekaotusliku karistuse või veel kanda jäänud karistuse kestuse märge, mis tuleb teha vahistamismääruse punktis c, osaliselt ilma kasuliku mõjuta [28].

60. Mis puutub märkmesse, et vahistamismäärust täitev liikmesriik peab tagama selle karistuse täitmise „vastavalt oma siseriiklikule õigusele“, siis see ainult väljendab põhimõtet, et meetmeid karistuse täitmise tagamiseks reguleerib vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigus [29]. Need on meetmed, mis peavad võimaldama tagada karistuse materiaalset täitmist ja kindlustada süüdimõistetu sotsiaalne rehabilitatsioon [30]. See põhimõte tugineb karistusõiguse territoriaalsuse põhimõttele, mis on kõikidele liikmesriikidele ühine põhimõte, nagu ka karistuse individualiseerimise põhimõttele, mis on üks karistuse funktsioonidest.

61. Selle märkimise eesmärk on seega lahendada õigusaktide ja pädevuste konflikte, mis võiksid tuleneda vabadusekaotusliku karistuse täitmisest muus liikmesriigis kui riik, kus karistus mõisteti, ja seda ei saa seega tõlgendada nii, et sellega on vahistamismäärust täitval õigusasutusel lubatud vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud vabadusekaotuslikku karistust kohandada või muuta nii, et see vastaks karistusele, mis oleks mõistetud sama süüteo eest vastavalt vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusele.

62. Teiseks, nagu ma märkisin, tähendab Belgia valitsuse seisukoht väljaandmismenetlusest inspireeritud menetluse taaskehtestamist.

63. Raamotsus 2002/584 tähistab aga selgelt loobumist liikmesriikidevahelisest väljaandmismenetlusest, mis võimaldas liikmesriikidel võimaliku usalduse puudumise tõttu välisriigi karistussüsteemi suhtes nõuda väljaandmiseks mitte ainult, et teod, mille pärast väljaandmist nõuti, oleksid taotluse saanud liikmesriigis kvalifitseeritud süüteoks, vaid ka, et süüteo koosseis oleks sama.

64. Vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel, millel raamotsus 2002/584 põhineb, on otsusel, mille õigusasutus on teinud kooskõlas oma riigi õigusega, kogu liidus täielik ja vahetu mõju, ning seega peavad kõikide teiste liikmesriikide pädevad asutused aitama seda täita nii, nagu oleks selle otsuse teinud nende oma riigi õigusasutus. Nagu nähtub taas 11. veebruari 2003. aasta kohtuotsusest Gözütok ja Brügge [31], eeldab vastastikuse tunnustamise põhimõte tingimata, et liikmesriikide vahel on vastastikune usaldus üksteise vastavate karistusõigussüsteemide vastu ja et iga liikmesriik nõustub teistes liikmesriikides kehtiva karistusõiguse kohaldamisega.

28 Vt Euroopa vahistamismääruse standardvorm raamotsuse 2002/584 lisas.

29 See põhimõte on esitatud ka raamotsuse 2008/909 artikli 17 lõikes 1, mille kohta tegi Euroopa Kohus eelotsusemenetluses 8. novembri 2016. aasta kohtuotsuse Ognyanov (C-554/14, EU:C:2016:835).

30 Täpsustasin oma ettepaneku punktides 70–73 kohtuasjas Ognyanov (C-554/14, EU:C:2016:319), et selles raamistikus määravad pädevad õiguskaitseasutused kindlaks karistuse täitmise alused ja korra ning karistuse täitmise korraldamise, otsustades näiteks paigutamise avavanglasse, kinnipeetava vanglavälise suhtlemise, karistuse osade kaupa täitmise, karistuse täitmise peatamise erakorralistel asjaoludel, ennetähtaegse või tingimusliku vabastamise meetmete või elektroonilise valve üle. Märkisin samuti, et karistuste täitmise õigus hõlmab lisaks pärast süüdimõistetu vabastamist võetavaid meetmeid, nagu käitumiskontroll, isiku osalemine rehabilitatsiooniprogrammides või kannatanutele kahju hüvitamise meetmed.

31 C-187/01 ja C-385/01, EU:C:2003:87.

65. Euroopa vahistamismääruse mehhanismi raames on see usaldus väljendunud selles, et liikmesriigid loobuvad raamotsuse 2002/584[32] artikli 2 lõikes 2 loetletud 32 süüteo puhul teo kahepoolse karistatavuse kontrollimisest.

66. Peale selle on see kontroll raamotsuse artikli 2 lõikes 4 osutatud „muude süütegude“ puhul, mille hulka kuulub käesolevas kohtuasjas kõne all olev süütegu, äärmiselt piiratud. Sel juhul võib vahistamismäärust täitev õigusasutus ainult kontrollida, et „teod, mille suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, on vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusaktide alusel süüteod selle koosseisu tunnustest või kirjeldusviisist olenemata“.

67. Karistus aga kuulub süüteo koosseisu tunnuste hulka.

68. Süütegu viitab teole, mis on seaduses määratletud ja keelatud karistuse ähvardusel. Süütegu hõlmab seega kahte elementi. Ühelt poolt süüteona määratlemist ja teiselt poolt sanktsiooni. Süüteona määratlemine on keelatud tegevuse kirjeldamine. Sanktsioon on omakorda keelatud teo toimepanemisega kaasnev karistus. See on põhjus, mille pärast peab karistusõiguse normide andmise seisukohast ning vastavuses kuritegude ja karistuste seaduslikkuse aluspõhimõttega olema karistavas seaduses täpselt kirjeldatud keelatud teo laad, kaasa arvatud selle intellektuaalses, see tähendab tahtluse mõõtmes, ning seadusest üleastumisega kaasneva karistuse laad ja raskusaste.

69. Euroopa Kohus on tõlgendanud nende „muude süütegude“ puhul raamotsuse 2008/909 kontekstis ette nähtud kahepoolse karistatavuse kontrolli ulatust 11. jaanuari 2017. aasta kohtuotsuses Grundza[33], ja see analüüs on minu arvates täielikult kohaldatav Euroopa vahistamismääruse mehhanismi raames.

70. Raamotsusega 2008/909, mis võeti vastu pärast raamotsust 2002/584, on tegelikult artikli 7 lõikes 3 täiesti identses sõnastuses üle võetud raamotsuse 2002/584 artikli 2 lõike 4 sõnastus, mis näitab liidu seadusandja tulist soovi piirata nii palju kui võimalik ja kooskõlas vastastikuse tunnustamise põhimõttega igasugust võrreldavat toimingut, mida võiks vahistamismäärust täitev õigusasutus kasutada, olgu see siis Euroopa vahistamismääruse mehhanismi või raamotsusega 2008/909 kehtestatud mehhanismi raames.

71. Nii otsustas Euroopa Kohus 11. jaanuari 2017. aasta kohtuotsuse Grundza[34] punktides 33–38, et kahepoolse karistatavuse hindamine vahistamismäärust täitva õigusasutuse poolt peab piirduma kontrollimisega, kas süüteo aluseks olevad faktilised asjaolud, mis on kajastatud väljaandjariigi pädeva asutuse kohtuotsuses, annaksid juhul, kui need oleksid aset leidnud täidesaatva riigi territooriumil, aluse kohaldada selle riigi õiguse seisukohast kriminaalkaristust selle riigi territooriumil. Euroopa Kohtu hinnangul on see kahepoolse karistatavuse hindamiseks „vajalik ja piisav“ tingimus, mistõttu väljaandjariigi ja täidesaatva riigi õiguses sätestatud süüteo tunnused – mille hulka kuulub karistus – ja vastavates riikide õiguskordades määratletud süüteo nimetused ja klassifikatsioon ei pea täielikult kattuma.

72. Nendel tingimustel ei või raamotsuse 2002/584 artikli 2 lõikes 4 osutatud kahepoolse karistatavuse tingimust tõlgendada nii, et sellega on vahistamismäärust täitval õigusasutusel lubatud kontrollida ja nõuda selle raamotsuse artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse rakendamiseks, et teod, mille eest on vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistus mõistetud,

32 Nendel asjaoludel peab vahistamismäärust täitev õigusasutus tagama asjaomasele isikule mõistetud karistuste täitmise, isegi kui asjaomased teod ei ole vahistamismäärust täitvas liikmesriigis karistatavad. Nende süütegude ja kohaldatavate karistuste määratlus on, nagu on Euroopa Kohus täpsustanud, niisugune, mis tuleneb vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusest, kuna raamotsuse 2002/584 eesmärk ei ole kõnealuseid süütegusid nende koosseisu tunnuste või nendega kaasnevate karistuste osas ühtlustada. Vt selle kohta 3. mai 2007. aasta kohtuotsus Advocaten voor de Wereld (C-303/05, EU:C:2007:261, punktid 52 ja 53).

33 C-289/15, EU:C:2017:4.

34 C-289/15, EU:C:2017:4.

oleksid vahistamismäärust täitvas liikmesriigis karistatavad kui mitte identse, siis vähemalt sarnase karistusega. Võrdleval lähenemisviisil, millest lähtub vahistamismäärust täitev õigusasutus, on seega piirid ning seda ei saa laiendada vahistamismääruse teinud liikmesriigis ja vahistamismäärust täitvas liikmesriigis mõistetava karistuse laadile.

73. Niisuguses olukorras nagu käesolevas kohtuasjas eiraks niisuguse identsuse nõudmine seega ilmselgelt raamotsuse 2002/584 artikli 2 lõike 4 sõnastust, nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud.

74. Pealegi, kui liikmesriigil oleks lubatud nõuda, et teod, mille eest on vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistus mõistetud, oleksid tema õiguses karistatavad kui mitte identse, siis vähemalt sarnase karistusega, vähendaks see ilmselgelt Euroopa vahistamismääruse mehhanismi raames tehtud kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte tõhusust, sest niisugune hoiak viiks välja väljaandmismenetlusest inspireeritud menetluse taaskehtestamiseni. Niisugune hoiak läheks aga ilmselgelt vastuollu liidu seadusandja selgelt kinnitatud tahtega asendada liikmesriikide vahel kehtinud väljaandmismenetlus nendevahelisel vastastikusel usaldusel põhineva üleandmismenetlusega.

75. Seejärel viiks niisugune tõlgendus, nagu pooldab Belgia valitsus, välja selleni, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtlik alus kaotaks igasuguse kasuliku õigusmõju, kui Euroopa vahistamismäärus puudutab süütegu, mis on täidesaatvas riigis karistatav ainult rahalise karistusega. Seda olukorda võib sageli esineda, eriti siis, kui Euroopa vahistamismääruse aluseks olev süütegu on süütegu, mis ei kuulu selle raamotsuse artikli 2 lõikes 2 osutatud 32 raske süüteo loetellu, ja mille suhtes on liikmesriikide õigused liidu tasandil ühtlustamise puudumise tõttu lahknevad. Selle põhjenduse kohaldamisala oluliselt piirates on sellel lähenemisviisil tingimata negatiivne mõju sotsiaalse rehabilitatsiooni eesmärgile, mida seadusandja nimetatud artikli 4 punktis 6 taotleb.

76. Lõpuks seaks see, kui lubada liikmesriigil seada raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse rakendamise tingimuseks, et süütegu peab olema vahistamismääruse teinud ja seda täitvas liikmesriigis karistatav kui mitte identse, siis vähemalt sarnase karistusega, kahtluse alla Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise aluste ühtlustamise, mis kajastab konsensust, millele on kõik liikmesriigid süüdimõistetu sotsiaalse rehabilitatsiooni eesmärgile antava ulatuse suhtes jõudnud. Niisuguse lähenemisviisi keelas aga Euroopa Kohus formaalselt 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsuses Melloni [35] raamotsuse 2002/584 artiklis 4a sätestatud põhjuste osas niisuguste otsuste mittetunnustamiseks, mis on tehtud kohtulikus arutelus, millele asjaomane isik jättis isiklikult ilmumata.

77. Tegelikult on siin tegu olukorraga, mis nõuab, et välisriigi otsusele omistatakse sama õigusmõju mis oma riigi otsusele, isegi kui riigisisene õigus oleks andnud teistsuguse lahenduse, ning seda vastavalt vastastikuse tunnustamise põhimõttele ja sõnastusele, mille on Euroopa Kohus sellele andnud sõnastuse kaudu, mida ta on kasutanud topeltkaristamise keelu põhimõtte *ne bis in idem* puhul 11. veebruari 2003. aasta kohtuotsuses Gözütok ja Brügge [36].

78. Kõiki neid asjaolusid arvestades leian ma seetõttu, et niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas, kus süüteo eest, mille pärast on Euroopa vahistamismäärus välja antud, on vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud vabadusekaotuslik karistus, tuleb raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, et vahistamismäärust täitev õigusasutus kontrollib ja nõuab selles õigusnormis sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse rakendamiseks, et teod, mille eest karistus on mõistetud, peavad olema ka vahistamismäärust täitvas liikmesriigis karistatavad vabadusekaotusliku karistusega.

35 C-399/11, EU:C:2013:107.

36 C-187/01 ja C-385/01, EU:C:2003:87.

79. Nendel asjaoludel ja kuna Rumeenia õigusasutuse mõistetud karistuse täitmine puudutab tegusid, mis kujutavad Belgia õiguse kohaselt süütegu, ei takista miski Belgia õigusasutusel, kui tema hinnangul ja arvestades M-S. Suti lähedasi sidemeid Belgiaga võiks karistuse täitmine selle liikmesriigi territooriumil suurendada isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni võimalusi, võtta selle karistuse täitmise tagamine enda peale, tuginedes raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtlikule alusele.

C. Raamotsuse 2008/909 sätete kohaldamise ulatus ja piirid

80. Raamotsuse 2008/909 sätted ei saa minu arvates seda raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 sõnastuse tõlgendust muuta.

81. Esiteks tuletan meelde, et liidu seadusandja on selgelt näidanud oma soovi mitte mõjutada raamotsuse 2008/909 vastuvõtmisega Euroopa vahistamismääruse mehhanismi mõtet ega isegi vähendada selle jõudu.

82. Ühelt poolt, kuigi vastavalt raamotsuse 2008/909 artiklile 25 on selle sätted *mutatis mutandis* kohaldatavad karistuste täitmisele juhtudel, kus liikmesriik tagab karistuse täitmise vastavalt raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktile 6, on liidu seadusandja sõnaselgelt ette näinud, et need on kohaldatavad ainult „selles ulatuses, nagu see on kooskõlas kõnealuse raamotsuse sätetega“.

83. Järelikult ei või ükski raamotsuse 2008/909 säte mõjutada raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse ulatust ega isegi rakendamise tingimusi ja ühtegi selle õigusakti sätetest ei saa tõlgendada raamotsusega 2002/584 vastupidises tähenduses.

84. Teiselt poolt on liidu seadusandja raamotsusesse 2008/909 lisanud raamotsuse 2002/584 sätetega sarnased sätted, väljendades nii hoolt tagada, et Euroopa vahistamismääruse mehhanismile ei töötataks vastu ega seda ei nõrgendataks.

85. Teiseks ja juhul, kui Euroopa Kohus peaks asuma seisukohale, et siin asjasse puutuv õigusnorm on raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõige 3, tuleks Belgia valitsuse pakutud tõlgendus selle sätte ulatuse kohta tagasi lükata.

86. Raamotsuse 2008/909 artiklis 8 on sätestatud, nagu selle pealkirigi ütleb, vahistamismääruse teinud õigusasutuse tehtud kohtuotsuse tunnustamise ja mõistetud karistuse täideviimise põhimõte vastavalt vastastikuse tunnustamise põhimõttele.

87. Direktiivi 2008/909 artikli 8 lõige 1 välistab seega põhimõtteliselt vahistamismääruse teinud õigusasutuse mõistetud karistuse igasuguse kohandamise[37]. Euroopa Kohus tõlgendas selle õigusnormi sõnastust 8. novembri 2016. aasta kohtuotsuses Ognyanov[38] nii, et selles on sätestatud põhimõtteline kohustus, mistõttu vahistamismäärust täitev õigusasutus on tegelikult kohustatud talle edastatud kohtuotsust tunnustama ja täitma karistuse, mille kestus ja laad vastavad vahistamismääruse teinud õigusasutuse tehtud kohtuotsuses ette nähtud kestusele ja laadile[39]. Vastastikuse tunnustamise põhimõttega on seega vastuolus, et vahistamismäärust täitev õigusasutus kohandab vahistamismääruse teinud õigusasutuse mõistetud karistust, ja seda isegi siis, kui vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse rakendamisel oleks mõistetud teistsuguse kestusega ja teistsugust laadi karistus.

37 Liidu seadusandja on sellest põhimõttelisest kohustusest ette näinud kaks erandit. Vastavalt raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõigetele 2 ja 3 on vahistamismäärust täitval õigusasutusel selliselt võimalus vahistamismääruse teinud õigusasutuse mõistetud karistuse kestust või laadi kohandada, et tagada karistuse täitmine vastavuses täidesaatva liikmesriigi õigusega.

38 C-554/14, EU:C:2016:835.

39 Vt selle kohtuotsuse punkt 36.

88. Nagu märkis komisjon oma aruandes raamotsuse 2008/909 rakendamise kohta, „[k]una raamotsused põhinevad teise liikmesriigi õigussüsteemi vastastikusel usaldamisel, siis tuleks väljaandjariigi kohtuniku otsusest kinni pidada ja põhimõtteliselt ei tuleks seda otsust mitte mingil viisil läbi vaadata ega kohandada“ [40].

89. Nendel tingimustel on minu arvates ilmne, et raamotsuse 2008/909 artikli 8 kasutamine ei ole käesoleval juhul asjakohane.

90. Kui oleks vaja veel veenda, lisaksin, et Belgia valitsus eksib ka vahistamismäärust täitva õigusasutuse kohandamisõigusele raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõikes 3 liidu seadusandja seatud piiri ulatuse ja tähenduse suhtes.

91. Tuletan meelde, et Belgia valitsus tugineb selle õigusnormi sõnastusele, et väita, et arvestades liiklusseaduse sätteid, millega karistatakse sõiduki juhtimist ilma juhiloata rahalise karistusega, ei ole vahistamismäärust täitval õigusasutusel võimalust vahistamismääruse teinud õigusasutuse mõistetud vabadusekaotuslikku karistust kohandada, mistõttu ta ei saa seega kohustuda M-S. Sutile mõistetud karistust tegelikult täitma.

92. Raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõikes 3 keelab seadusandja sõnaselgelt vahistamismäärust täitval õigusasutusel muuta vahistamismääruse teinud õigusasutuse mõistetud vangistust rahaliseks karistuseks, et tagada, et karistus säilitab üldiselt teole vastavuse, mis tal kohtuotsuse tegemise päeval oli, ja eelkõige, et jääb proportsionaalseks ja on vahistamismääruse teinud liikmesriigi avalikule korrale põhjustatud häiringu seisukohast sobiv lahendus ning tagab vastastikuse usalduse, mis peab riikide õigusasutustel üksteise suhtes olema.

93. Raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõikes 3 karistuse kohandamiseks ette nähtud sätted on aga kohaldatavad ainult sel määral, kuivõrd vahistamismääruse teinud õigusasutuse mõistetud karistus on oma olemuselt „vastuolus täidesaatva riigi õigusega“. Nagu Euroopa Kohus 8. novembri 2016. aasta kohtuotsuses Ognyanov [41] märkis, on karistuse kohandamiseks liidu seadusandja seatud tingimused seega eriti „ranged“ [42].

94. Tuleb aga tõdeda, et Belgia valitsus ei võrdle siin Judecătoria Carei (Carei esimese astme kohus) mõistetud karistuse olemust mitte oma õigussüsteemi seisukohast tervikuna võttes, vaid liiklusseaduse artikli 30, see tähendab oma enda õigusakti seisukohast, millega karistatakse spetsiifiliselt asjaomast liiklussüütegu. Selliselt võrreldes ja hinnates nii Rumeenia avalikku korda enda omaga – mida, nagu ma rõhutasin, on muudetud Rumeenia õigusega sarnasemaks –, arutleb Belgia valitsus taas väljaandmisõigusega samastamise teel ja väljub selliselt nii raamotsuse 2008/909 kui ka raamotsuse 2002/584 valdkonnast.

95. Belgia õigus tunnustab vabadusekaotuslikku karistust – mistõttu M-S. Sutile Rumeenia asutuse mõistetud karistuse olemust ei saa pidada Belgia õigusega vastuolus olevaks – ja Belgia õigusasutused tunnustavad sotsiaalse rehabilitatsiooni põhimõtet, mis just tekitaski eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuse.

40 Komisjoni 5. veebruari 2014. aasta aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule: raamotsuste 2008/909/JSK (vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed), 2008/947/JSK (vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite suhtes) ja 2009/829/JSK (vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kohtueelse kinnipidamisega seotud alternatiivsete võimaluste suhtes) rakendamine liikmesriikides (COM(2014) 57 final, eriti punkt 4.2, lk 7 ja 8).

41 C-554/14, EU:C:2016:835, punkt 36.

42 Juhud, kus vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud karistus on olemuselt selline, et see on vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusega vastuolus, on minu arvates harvad, kuna isegi kui karistuskord ei ole liidus ühtlustatud, on see ikkagi liikmesriigiti suures osas sarnane.

96. Nendel asjaoludel ja kuna M-S. Suti vastu väljastatud Euroopa vahistamismääruse täitmise üle otsustav õigusasutus peaks arvesse võtma, et isikul on piisavad lähedased sidemed Belgiaga, mistõttu karistuse täitmine Belgia territooriumil võiks tema sotsiaalse rehabilitatsiooni võimalusi suurendada, ei näe ma seega takistust sellele, et see asutus võiks kohustuda asjaomasele isikule Rumeenias mõistetud karistust täide viima.

97. Kõiki neid põhjendusi arvestades olen ma seisukohal, et niisuguses olukorras nagu käesolevas asjas, kus süüteo eest, mille pärast Euroopa vahistamismäärus väljastati, on vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud vabadusekaotuslik karistus, tuleb raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, et vahistamismäärust täitev õigusasutus kontrollib ja nõuab selles õigusnormis sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse rakendamiseks, et teod, mille eest on karistus mõistetud, oleksid ka vahistamismäärust täitvas liikmesriigis karistatavad vabadusekaotusliku karistusega.

V. Ettepanek

98. Esitatud arutluskäiku arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Cour d'appel de Liège'i (Liège'i apellatsioonikohus, Belgia) eelotsuse küsimusele järgmiselt:

Niisuguses olukorras nagu käesolevas asjas, kus süüteo eest, mille pärast on välja antud Euroopa vahistamismäärus, on vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetud vabadusekaotuslik karistus, tuleb nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, artikli 4 punkti 6 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, et vahistamismäärust täitev õigusasutus kontrollib ja nõuab selles õigusnormis sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse rakendamiseks, et teod, mille eest on karistus mõistetud, oleksid ka vahistamismäärust täitvas liikmesriigis karistatavad vabadusekaotusliku karistusega.